herpy

GEKKOER

Diplodactylus galeatus

Diplodactylus galeatus er en liten, rødbrun ørkengekko fra fjellene i det sentrale Australia med en lys, kraftig tegnet hjelm på hodet og en kort, tykk hale. Den er nattaktiv, lever av insekter og kan holdes i et lite, tørt terrarium, men den er svært sjelden utenfor Australia.

Familie: Diplodactylidae Engelsk: Helmeted gecko Publisert 15. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**7-9 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**5-8 år**
Aktiv	**Om natten**
Levevis	**Klippelevende og bakkelevende**
Biotop	**Ørken og klippeterreng**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**40 × 25 × 25 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**24-27 °C**
Varmeplass	**29-31 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**30-50 %**
UVB	**Valgfritt**
Kosthold	**Insekter**
Holdes	**Alene, parvis eller én hann med flere hunner**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kullstørrelse	**1-2 egg**
Kull per år	**3-4**
Inkubasjon	**46-60 dager** ved 27-30 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Ikke listet**
EU-vedlegg	**Ikke listet**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Diplodactylus galeatus er lett å kjenne på tegningen på hodet. Issen er lys gulbrun og avgrenses bakover av en rundet, mørk strek som ligner kanten på en hjelm, og det er den artsnavnet *galeatus*, "med hjelm" på latin, viser til. Kroppen er lyserød til mørkerød med tre til åtte lyse gulbrune flekker, som hver har en mørk kant, og buken er ensfarget hvit. Halen er kort og tykk og har tverrgående ringer av lett forstørrede skjell.

Arten ble beskrevet av den amerikanske herpetologen Arnold Kluge i 1963 ut fra dyr fra Stuart Range i Sør-Australia. I 2024 viste en genetisk undersøkelse at det man før kalte *Diplodactylus galeatus*, i virkeligheten er et kompleks av tre arter som er vanskelige å skille på utseendet. Eldre opplysninger om utbredelse og stell kan derfor dekke flere arter. Kartet bygger på registrerte funn, og ikke alle artsbestemmelser er oppdatert etter oppsplittingen.

Dyret er lite. Kroppen blir opptil 56 mm fra snute til kloakk, og halen er 44-60 % så lang som kroppen, så den samlede lengden ligger omkring 7-9 cm. Vekten er ikke dokumentert for arten, men de fleste artene i slekten veier bare 3-5 g. Under tærne sitter utvidede lameller som gir et godt grep på stein.

Det er skrevet svært lite om temperamentet, fordi den er nattaktiv og holder seg skjult om dagen. Slektens dyr er små og skjøre og egner seg bedre til å bli sett på enn til å bli håndtert.

Utbredelse og leveområde

Diplodactylus galeatus finnes bare i Australia, i fjellområder i det sørlige Northern Territory og det nordlige South Australia. Typelokaliteten er Stuart Range i South Australia. De registrerte funnene ligger mellom omtrent 23 og 31 grader sørlig bredde på begge sider av grensen mellom de to delstatene, blant annet i området rundt MacDonnell Ranges.

Avgrensningen er usikker, fordi arten i 2024 ble splittet i et kompleks av tre arter. Det finnes enkelte registrerte funn i Western Australia og New South Wales, men de hører sannsynligvis til nære slektninger eller er feilbestemmelser. Kartet er derfor avgrenset etter funnene i Northern Territory og South Australia.

> **Naturlig utbredelse:** Australia.

LEVEOMRÅDE

Diplodactylus galeatus lever i tørt, fjellrikt landskap i det indre Australia og holder seg især til tørre klippeutspring av kvarts. Gekkoene i slekten *Diplodactylus* gjemmer seg om dagen for den voldsomme varmen under steiner, i sprekker og i hull i bakken og går først på jakt når det blir kjølig om natten. Det er sannsynligvis slik denne arten lever også, men det finnes nesten ingen undersøkelser av livet i naturen.

Klimaet er ørkenklima med svært varme somre, kjølige vinternetter og så lite regn at arten bare sjelden møter fuktig luft. Slekten yngler fra september til februar, altså den australske våren og sommeren. Det finnes ingen målinger av temperatur og fuktighet fra artens egne leveområder.

Stell

TERRARIET

Stellet av *Diplodactylus galeatus* er ikke utførlig beskrevet, så anbefalingene her bygger på slekten *Diplodactylus*. Et glassterrarium eller akvarium på omkring 20 liter er nok til et par. Regn derfor med minst 40 × 25 × 25 cm (lengde × bredde × høyde) til to dyr, og gjerne mer hvis du vil ha en gruppe eller et avlspar med flere hunner. Det må aldri sitte to hanner sammen.

Innredningen kan være enkel, fordi gekkoen lever på bakken. Som bunnsubstrat brukes omkring 3 cm lekesand. Sanden må ikke være for fin. Legg skjul i begge ender av terrariet, for eksempel en omvendt plastboks med en åpning skåret i siden eller flate stykker kork og stein, slik at dyret kan sove i ro og regulere temperaturen sin uten å bli stresset. Rengjør bunnen ofte.

Lokket skal slutte tett, for gekkoene er små og flinke til å finne hull, men ventilasjonen må være god, fordi arten kommer fra tørre strøk.

TEMPERATUR

Heller ikke temperaturene er undersøkt for *Diplodactylus galeatus*, så tallene bygger på slekten. Varmen skal ligge i den ene enden, slik at dyret kan velge. Den varme enden skal holde omkring 29-31 °C og den kjølige enden omkring 24 °C. Ikke varm opp hele terrariet.

Varme nedenfra er best, for eksempel en varmematte eller varmetape under den ene enden, styrt av en termostat. En nattemperatur er ikke dokumentert, men et fall til omkring 18-22 °C om natten tilsvarer de kjølige ørkennettene og er vanlig praksis for ørkengekkoer. Mål med digitale termometre i begge ender.

Før avl får dyrene en kjølig periode på fire til åtte uker ved ca. 16-18 °C uten fôr, hvorpå de sakte varmes opp igjen. Temperaturene er lånt fra slekten og ikke utprøvd på akkurat denne arten.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Diplodactylus galeatus kommer fra tørre strøk, og slekten foretrekker et tørt miljø uten mye luftfuktighet. Et presist tall er ikke dokumentert, men omkring 30-50 % passer til et tørt terrarium. Spray lett med lunkent vann i den kjølige enden to til tre ganger i uken, også i skjulet, slik at dyret har et fuktig sted til hudskiftet.

Gekkoene drikker helst dråper fra veggene og skjulene framfor av en skål, men en liten, lav skål med friskt vann skader ikke. Den må ikke stå ved varmekilden, der den gjør luften fuktig. Unger tørker raskt ut og skal sprayes hver dag, men bare så mye at det sitter dråper å drikke, ikke slik at luften blir fuktig.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

LYS OG UVB

Diplodactylus galeatus er nattaktiv, og som resten av slekten har den ikke behov for UVB. Gi 10-12 timers lys om dagen, gjerne styrt av en tidsbryter, og la det være mørkt om natten. Lyset kan være en vanlig LED eller et lysstoffrør. Et svakt UVB-lys er valgfritt og ikke dokumentert for akkurat denne arten. Velger du det, så sørg for rikelig med skygge, fordi dyret gjemmer seg om dagen. Bruk ikke varmelamper, som tørker ut terrariet for mye, og sett ikke terrariet i direkte sol.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Diplodactylus galeatus lever av små insekter. Sirisser er et godt grunnfôr, men andre små insekter som mindre gresshopper, små dubia-kakerlakker og av og til voksmøllarver kan også brukes. Insektene må høyst være to tredjedeler så store som hodet til dyret. Gi omkring fem sirisser annenhver dag, og heller mange små måltider enn få store.

Fôr insektene godt før de kommer i terrariet, for eksempel med et ferdig insektfôr eller barnegrøt og grønnsaker, og pudre dem med kalk ved hvert andre måltid. Pudre dessuten med et vitamintilskudd omtrent én gang i uken. Fjern insekter som ikke blir spist, etter et par timer, slik at de ikke stresser dyret. Det er ikke dokumentert hva arten spiser i naturen. Enkelte andre arter i slekten lever nesten bare av termitter, men det er ikke kjent fra denne arten.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Diplodactylus galeatus er stille og litt sky. Om dagen sover den i skjulet sitt og blir aktiv når lyset slås av. Slekten er ganske aktiv om kvelden, der dyrene patruljerer rundt i terrariet. Håndtering er unødvendig og bør være sjelden og kort. Dyret opplever man best ved å se på det om kvelden. Grip aldri tak i halen, for den kan kastes, og den utgjør omkring en tredjedel av vekten til dyret.

Slekten kan holdes enkeltvis eller i grupper, men to hanner må aldri gå sammen, fordi de slåss. Et avlspar eller en hann med to hunner er den vanlige holdformen i avl. Hold øye med bitt og dyr som trekker seg tilbake, og del dem hvis det blir uro.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hannene av *Diplodactylus galeatus* kjennes på en tydelig bule under halerota og på små sporer over bulen: en gruppe på to til seks skjell som er minst dobbelt så store som skjellene rundt. Hunner kan også ha en lett bule, men den er glatt og uten fordypning. Hunner i slekten kan bli kjønnsmodne omkring ettårsalderen, men vent til de har nådd full voksenvekt og -størrelse, fordi unge hunner lettere får kalkmangel og eggleggingsproblemer. Det finnes ikke tall for akkurat denne arten.

PARRING

I naturen yngler slekten i den australske våren og sommeren, fra september til februar. Med kunstige årstider kan man få dyrene til å yngle til alle tider av året. Til avl av *Diplodactylus galeatus* kan man følge metoden som brukes for slekten: Dyrene kjøles ned i fire til åtte uker ved omkring 16-18 °C uten fôr og varmes deretter sakte opp, og som regel begynner paringen kort etter.

Den vanlige avlsgruppen er en hann og to hunner. Når sesongen er over, skiller man hanner og hunner, slik at hunnene får hvile. Tallene er lånt fra slekten og ikke undersøkt for denne arten.

EGGLEGGING OG KULL

En til to måneder etter paringen er hunnen av *Diplodactylus galeatus* synlig tykkere og klar til å legge egg. Et kull er typisk to egg, og hos denne arten er de omkring 2 cm lange og 1 cm brede. De fleste hunnene i slekten legger flere kull i en sesong, og erfarne avlshunner gir ofte tre til fire kull i året. Hos akkurat *D. galeatus* er det sett ned til 18-21 dager mellom kullene og en eggleggingssesong fra september til mars.

Sett en eggleggingskasse med fuktig vermikulitt i terrariet, for eksempel en plastboks med et lite hull i lokket, plassert i det fremre hjørnet av terrariet. Gi hunnen ekstra kalk og insekter i sesongen, og stopp avlen hvis hun går ned i vekt.

INKUBASJON

Ta eggene av *Diplodactylus galeatus* forsiktig opp, og legg dem i en boks med tettsluttende lokk og fuktig vermikulitt. Hvert egg legges i en liten fordypning i overflaten. *Diplodactylus*-egg inkuberes typisk ved 30 °C og klekkes etter omkring 60 dager. For akkurat denne arten anbefales 27-30 °C, og klekketiden oppgis til 46-55 dager. Boksen åpnes to ganger i uken for å skifte lufta, og kondens på lokket tørkes av.

Det er ikke undersøkt om kjønnet avhenger av temperaturen, eller om eggene tåler lavere temperaturer, så bruk en stabil rugemaskin og hold deg innenfor 27-30 °C.

OPPDRETT AV UNGER

Ungene av *Diplodactylus galeatus* er omkring en fjerdedel så store som de voksne når de klekkes, og blir raskt aktive. Flytt dem straks til en liten boks på størrelse med en skoeske med sand og to skjul, og hold dem hver for seg, slik at de får ro. De tørker raskt ut, så spray dem én gang om dagen, slik at det sitter vanndråper på veggene, uten at luften blir fuktig.

Når ungen har skiftet hud for første gang, noe som normalt skjer innen en uke, kan den få helt små sirisser. Pudre dem med kalk og vitaminer som til de voksne. Det kan trolig være vanskelig å få ungene til å spise.

Helse og vanlige feil

Det er ikke beskrevet spesielle sykdommer hos *Diplodactylus galeatus*, men de vanlige risikoene ved små ørkengekkoer gjelder:

- Uttørking, især hos nyklekte unger. De skal sprayes hver dag, slik at de kan drikke dråper.
- For lite kalk og D3-vitamin, især hos avlshunner. Det gir bløte bein og eggleggingsproblemer. Pudre insektene regelmessig, og la ikke unge hunner yngle.
- Fin sand som innåndes eller svelges. Bruk grov lekesand, og rengjør bunnen ofte.
- For mye fukt i hele terrariet, som gir hudproblemer. Hold terrariet tørt, og sørg for god ventilasjon.
- Stress ved håndtering eller slåssing mellom hanner, som kan få dyret til å kaste halen. Den vokser ut igjen, men det er en stor belastning.

Et sunt dyr er aktivt om kvelden og har en fyldig hale. Kontakt veterinær med erfaring på krypdyr hvis gekkoen går ned i vekt, ikke spiser eller virker slapp. Bare få veterinærer har erfaring med så små dyr.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.